

Dějepis - práce od 14. 4. do 17. 4.

Moji milí šestáci,

jak jste si všimli, dostáváme se na konec starověkého Řecka. Tento týden se seznámíte s jeho kulturou. S jejím odkazem se setkáváme každý den, aniž si to uvědomujeme. Přikládám mnoho materiálů, tak se nelekněte, že je toho hodně. Alespoň takto Vám mohu zprostředkovat zážitek z hodin. Vím, že to není takové, jako bychom byli opravdu ve škole, ale až do ní přijdeme, vše si znova projdeme a zopakujeme.

Další týden bude opakovací. Vše, co jsme se dozvěděli, si shrneme, procvičíme a doladíme drobné nedostatky. Opakování bude pestré ☺

Doufám, že jste si užili Velikonoc a pěkného počasí.

Zdraví Vás Lucie Jelínková.

Kultura ve starověkém Řecku

Náboženství:

- Řekové měli polyteistické náboženství – uctívali mnoho bohů.
- Bohové sídlili na Olympu
- **Za úkol si vypiš alespoň pět řeckých bohů!!**

Písmo

- Řekové přejali **HLÁSKOVÉ PÍSMO** – z něj se vyvinula latinka, kterou píšeme dnes.
- **Najdi si řecké písmo a napiš si pět řeckých písmen!!**

Věda:

- Řekové položili základ mnoha dnešním vědám.
- **Lékařství – Hippokrates** – dodnes lékaři po skončení svého studia skládají jeho přísahu.
- **Fyzika – Archimedes**- Archimedův zákon.
- **Dějepisectví – Herodotos** – je nazýván otcem dějepisu.
- **Filozofie**: zkoumá podstatu života a světa, chtějí vše vyložit lidským rozumem.
- **Slavní filozofové: Platon, Sokrates, Aristoteles.**

Výtvarné umění a sochařství

- **Freska:** je nástěnná malba tvořená do čerstvě vlhké omítky.
- Mramorové a bronzové sochy byly **barvené** – **polychromované**.

Architektura:

- Typickým prvkem řecké architektury byl **SLOUP** – máme tři typy: **Ty najdeš na konci zápisu, prosím, nakresli si je a popiš, jak se jmenují ☺**
- **Karyatida:** sloup, který měl podobu ženské postavy.
- **Podívej se na list, kde máme divy světa, a vypiš si, které patří k starověkému Řecku, pokud by list již někdo neměl, příkládám ho zde ☺**

Olympijské hry:

- Hry byly součástí náboženských slavností.
- Konaly se v Olympii jednou za čtyři roky na počest samotného nejvyššího boha Dia.
- První olympijské hry se konaly v roce 776. př. n. l.
- Soutěžilo se ve sportovních disciplínách, ale také ve hře na hudební nástroje, zpěvu, recitaci básní.
- Mohl se jich zúčastnit každý svobodný Řek, ženy se účastnit nemohly!
- **Nakresli si olympijské kruhy!**

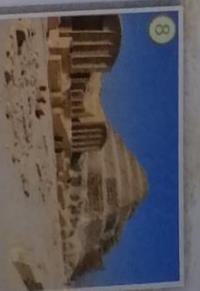
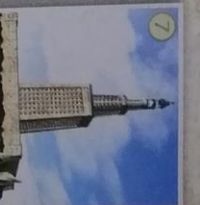
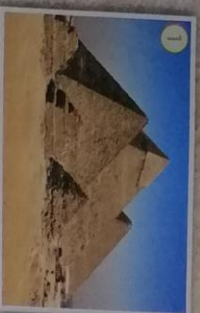
Dórský sloup

Iónský sloup

Korintský sloup

Egyptské pyramidy
Jediný ze 7 divů světa, který se dochoval do dneška. Největší je Chufova pyramida.

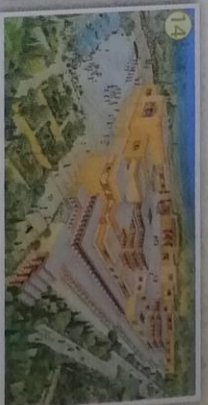
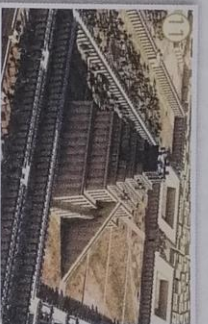
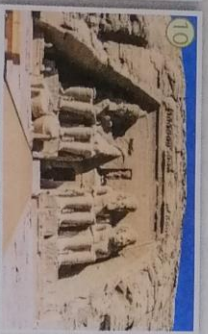
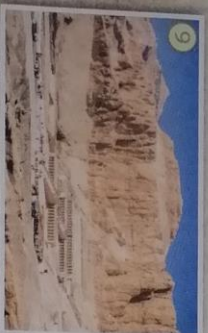
Visuté zahrady Semiramidy
byla 13 m vysoká. se nacházely v Babylóně.

Artemidin chrám v Efesu
byl druhou největší stavbou řeckého světa s půdorysem 115 x 55 m.

Mauzoleum v Halikarnassu
hrobka perského vládce Mausolia

Rhódský kolos
bronzová socha boha Helia u přístavu

Maják na ostrově Faru
nejvyšší stavba starověkého světa
Egyptské pyramidy v Sakkáře
první postavená pyramida v Egyptě byla Džoserova (na obrázku).

Údolí králů
pohřebiště faraonů 16. – 11. století př. n. l. ve skalních hrobkách

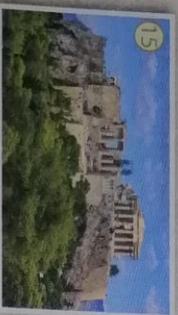
Chrám v Abú Simbelu
chrámy vytesané do skály za vlády faraona Ramesse II.

Zikkurat boha Marduka v Babylóně
dosahoval výšky 91 metrů.

Ištariina brána
byla součástí slavnostní procesní cesty v Babylóně.

Chorsábád
hlavní město Asýrie, kde byly nalezeny sochy byků.

Knóssos
centrum minojské civilizace na ostrově Kréta. V rozsáhlém paláci žilo 5000 – 8000 lidí.

Akropolis v Athénách
politické, náboženské a kulturní centrum starověkého Řecka

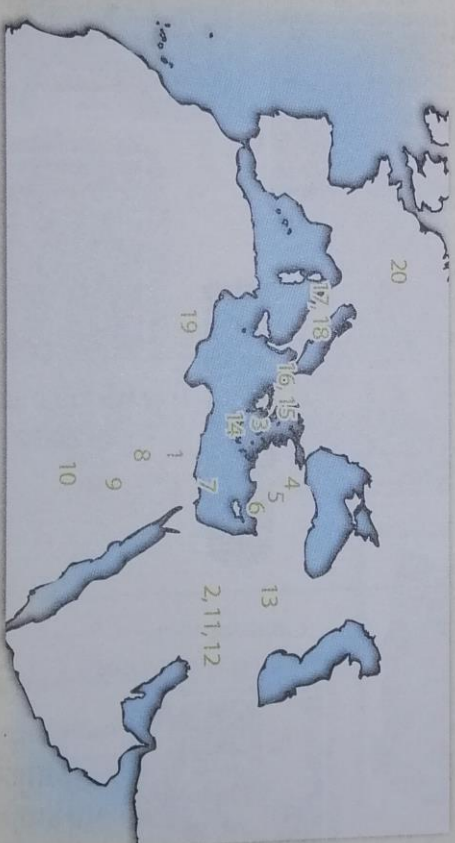
Delfy
věštírna a místo, které bylo považováno v době star. Řecka za střed světa

Forum Romanum
politické a náboženské centrum římské říše od 7. století př. n. l. až do jejího zániku

Leptis Magna
jedno z nejdůležitějších tržišť mezi Evropou a Afrikou, kde žilo až 80 000 obyvatel.

MAPA A DOBA VZNIKU JEDNOTLIVÝCH PAMÁTEK

Koloseum
největší amfiteátr v římské říši pro 50 000 diváků. Pořádaly se zde gladiátorské hry.

Porta Nigra
největší dochovaná římská brána severně od Alp

2500

2000

1500

1000

500

0

500

- Které starověké civilizace měly polyteistické náboženství?
- Uveď jména některých řeckých bohů.
- Vysvětli, jaký význam měly v životě Řeků věštby.
- Co to bylo Múseion? Ve kterém městě bylo?
- Co znamená, když se o něčem řekne, že to bylo „tragické“, nebo „komické“?
- Jak často se konají olympijské hry?
- Znáš jména některých olympijských vítězů?

Náboženství

Polyteismus

(→ Obr. 1) a byli nesmrtelní. Jinak však měli **lidskou podobu** a nebyli jim cizí ani **lidské vlastnosti**, a to jak ty dobré, tak i ty špatné. Řečtí bohové tak byli závistiví, nevěrní, hádali se mezi sebou.

Olympští bohové

Řekové byli **polyteisté**, to znamená, že věřili ve více bohů. Ti sídlili podle představ Řeků **na hoře Olymp** a byli nesmrtelní. Jinak však měli **lidskou podobu** a nebyli jim cizí ani **lidské vlastnosti**, a to jak ty dobré, tak i ty špatné. Řečtí bohové tak byli závistiví, nevěrní, hádali se mezi sebou. Vládce bohů byl **Zeus** a jeho manželkou bohyně **Héra**. Svému bratru **Poseidonovi** svěřil Zeus vládu nad mořem a další Diův bratr **Hádés** vládl podsvětí. Diovou sestrou a další Diův bratr **Hádés** vládl podsvětí. Diovou sestrou a další Diův bratr **Hádés** vládl podsvětí. Diovou sestrou a další Diův bratr **Hádés** vládl podsvětí. Diovou sestrou a další Diův bratr **Hádés** vládl podsvětí.

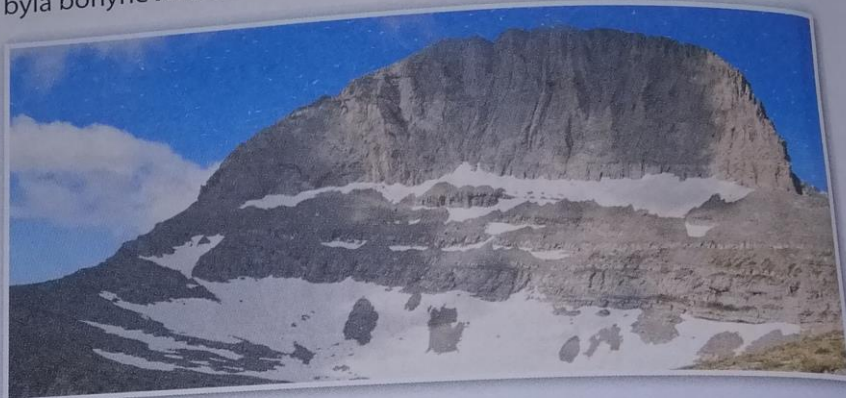
byla **Hestia**, ochránkyně domácího krbu. K Dioovým dětem patřili **Hefaistos**, bohyně krásy a lásky, či **Artemis**, bohyně měsíčního světla a lovu. Dvanáctou obyvatelkou Olympu byla bohyně **Athéna**.

akustika = zvukové vlastnosti nějakého prostoru

disciplína = obor (ve vědě, ve sportu)

polyteismus = náboženství uctívající více bohů

teorie, teoretický = týkající se obecných, abstraktních věcí

Obr. 1 – Hora Olymp

Náboženské slavnosti, věštírny

Uctívání bohů věnovali Řekové velkou péči a **náboženské slavnosti**, které pořádali na místech zasvěcených olympským božstvům, měly v jejich životě významné místo. Významnými událostmi byly také celořecké slavnosti, jejichž součástí byly náboženské obřady a oběti, po nich pak následovaly umělecké a sportovní soutěže.

K nejznámějším patří **hry konané v Olympii** (o těch se dočtete dále), v Delfách, v Athénách či svátky zvané **Dionýsie** – slavnosti konané na počest boha vína. Součástí náboženských představ Řeků byly také **věštírny**, z nichž nejznámější se nacházela v Apollónově chrámu **Delfách** (→ s. 79 Obr. 5, 6). Ještě starší byla věštirna v Dódóně, kde kněží odpovídali návštěvníkům podle Dioových znamení, jako bylo šumění listů či let ptáků.

Obr. 2 – Olympští bohové

Kromě bohů vyjmenovaných v hlavním textu věřili Řekové v mnoho dalších bohů, jako byli například:

Dionýsos – bůh vína a veselí

Deméter – bohyně země a úrody; Diova sestra; její dcera Persefoné byla manželkou Háda

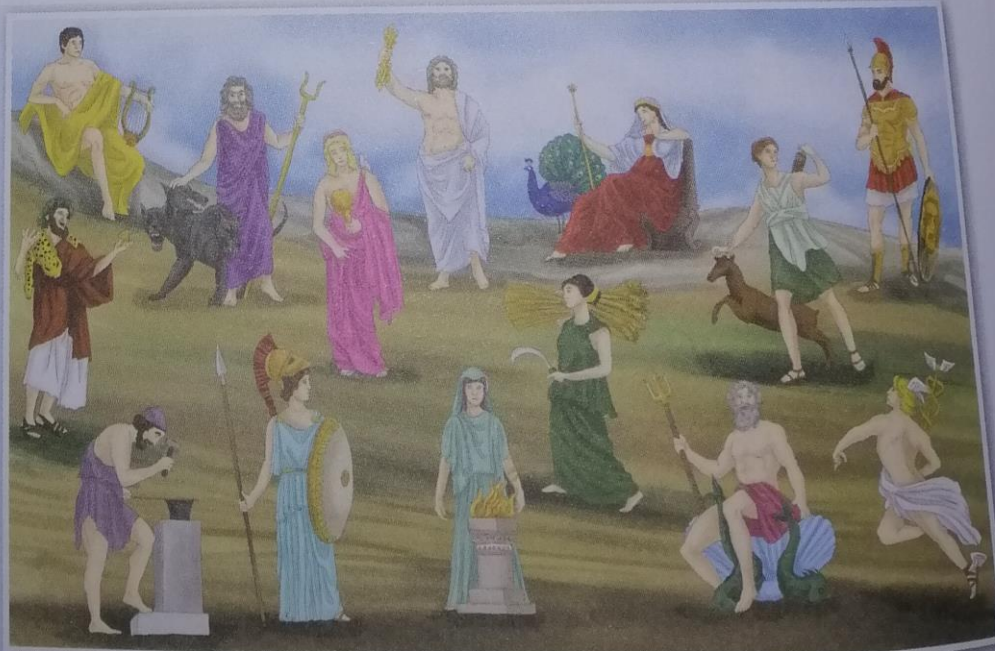
Helios – bůh Slunce, který se svým vozem denně putoval od východu k západu

Múzy – dcery Dia a Mnemosyny (devět bohyň umění)

Grácie – dcery Dia a Eurynomy

(tři bohyně blahobytu, radosti a nádhery)

Pan – bůh lesů, pastvin a stád; napůl člověk, napůl kozel

KULTURA VE STAROVĚKÉM ŘECKU

Věda a vzdělanost

Archaické období

Již v 6. století př. n. l. byly v Řecku položeny základy k hlubšímu poznání přírody a společnosti. **Filozofové** hledali **odpovědi na otázky o původu světa, o podstatě dobra a štěstí, o smyslu lidského života**. Za zakladatele filozofie je považován **Thalés z Milétu**, který zkoumal, co by mohlo být základem pralátky, z níž všechno vzniklo, a dospěl k závěru, že takovou pralátkou je voda. Je také autorem dodnes používané poučky o vztahu kružnice a trojúhelníku. Významným myslitelem tohoto období byl také **Pýthagorás**, Řek žijící v jižní Itálii. Ten se zabýval především matematikou a vztahy čísel. Dodnes používáme jeho slavnou Pythagorovu větu týkající se pravoúhlého trojúhelníku.

Klasické období a hellénismus

Skutečný rozkvět vědy nastal v klasickém období řeckých dějin. Skoro všichni svobodní občané řeckých poleis uměli číst, psát a počítat. Tyto dovednosti potřebovali jak při obchodování a provozování řemesel, tak také při vykonávání úřadů. Z prvopočáteční filozofie se postupně oddělily další vědní obory. Říkáme, že **Řekové položili základy mnoha vědám**. V **matematice** to byl kromě zmíněného Pýthagora také například **Eukleidés**, který působil v alexandrijském Múseiu. Ten sepsal spis o základech matematiky. V Múseiu působil jistou dobu také fyzik a matematik **Archimedes**, který určil vztah mezi obvodem kruhu a jeho průměrem, zabýval se tím, jak funguje páka, sestrojil kladkostroj nebo objevil zákon vztahu působení tělesa ponořeného do kapaliny. K významným řeckým filozofům patřili **Sókratés, Platón, Aristotelés** (→ s. 88 Obr. 37) či **Proklos**.

Lékařství

Významných výsledků dosahovali Řekové také v lékařství. Proslulý je zejména **Hippokratés**, který místo hledání nadpřirozených příčin prosazoval důkladné pozorování pacienta a uvědomoval si, že na zdraví má vliv také prostředí, v němž člověk žije. Lékaři dodnes po skončení vysoké školy skládají slib, který se nazývá **Hippokratova přísaha**. (→ Obr. 4)

Zeměpis

V Řecku se také rozvíjel

zeměpis. Nejstarší mapy vznikaly kolem roku 500 př. n. l.

– Anaximandros z Milétu se jako první „odvážil vykreslit na desku zemi“. Podle nejstarších představ Řeků byla Země plochý kotouč obklopený kolem dokola oceánem. Předpokládali, že Slunce obíhá pod touto plochou planinou a nad ní. Později správce alexandrijské knihovny **Eratosthenés** začal používat zeměpisnou šířku a zeměpisnou délku. Tvrdil, že **Země je kulatá a vypočítal její obvod** na 40 000 km.

Obr. 3 – Sókratés

Athénan **Sókratés** se snažil přivést své posluchače k poznání vhodné kladenými otázkami. Žádné dílo po sobě nezanechal, jeho učení známe pouze z děl jeho žáků, hlavně Platóna.

Je autorem výroku: „Vím, že nic nevím.“

Sókratés byl obviněn, že svým učením kazí mládež a zavádí nová božstva. Byl odsouzen k trestu smrti a přinucen vypít číši bolehlavu.

Již jste se také setkali s dalšími učiteli, jako byli **Hérodotos, Thúkydídés, Démokritos, Anaxagorás** či **Aristotelés**.

• Ve kterých vědních oborech působili?

Obr. 4 – Hvězda života

Jako mezinárodní znak zdravotnické záchranné služby se používá takzvaná **Aeskulapova hůl** – hůl obtočená hadem, kterou nosil řecký patron lékařů Asklepios (latinsky Aesculapius). Tento symbol používají také například lékárny.

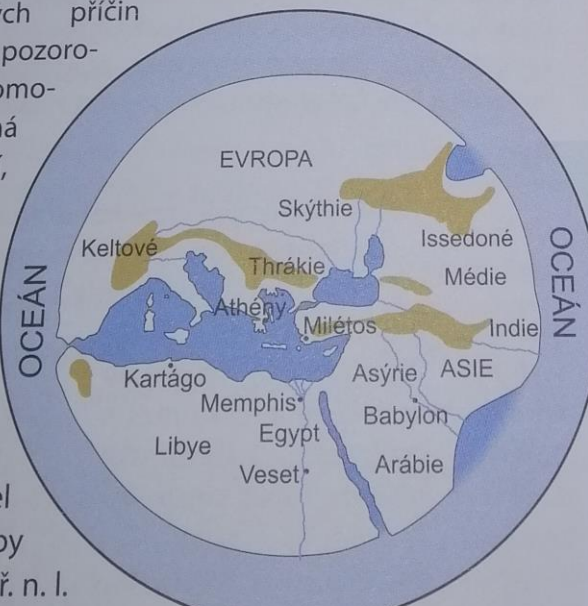

Hippokratova přísaha:

„Lékařské úkony budu konat v zájmu a ve prospěch nemocného ... Cokoliv při léčbě ve styku s lidmi uvidím a uslyším, co nesmí se sdělit, to zamlčím a uchovám v tajnosti ...“

Na základě Anaximandrov mapy sestavil jeho následovník Hecateus z Milétu v 5. století př. n. l. mapu tehdy známého světa.

- Které tři kontinenty Řekové znali?
- Která moře jsou na mapě zobrazena?

A α	alfa	N ν	ný
B β	béta	Ξ ξ	ksi
Γ γ	gamma	Ο ο	omikron
Δ δ	delta	Π π	pi
Ε ε	epsilon	Ρ ρ	ró
Ζ ζ	dzéta	Σ σ	sigma
Η η	éta	Τ τ	tau
Θ θ	théta	Υ υ	ypsilon
Ι ι	ióta	Φ φ	fi
Κ κ	kappa	Χ χ	chi
Λ λ	lambda	Ψ ψ	psi
Μ μ	mý	Ω ω	ómega

Obr. 5 – Řecká alfabeta

Obr. 6 – Divadelní maska

Skutečné masky byly většinou plátěné, s namalovaným obličejem

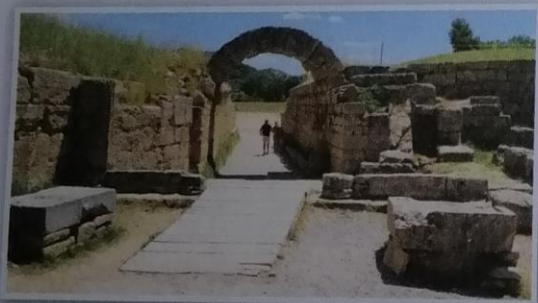
A carved wooden mask with a wide, open mouth and a small hole on the forehead. The mask has a textured, carved surface and a small hole on the forehead.

- Převyprávějte jednu z Ezopových bajek.

Do tohoto divadla se vešlo více než 15 000 diváků. Divadlo má unikátní **akustiku** – i v poslední řadě je výborně slyšet každý zvuk z pódia.

K měření času používali Řekové sluneční hodiny nebo vodní hodiny – **klepsydra**. Ve výše postavené nádobě byl otvor a jím voda za určitou dobu překapala do dolní

Olympijské hry byly zrušeny v roce 393 n. l. římským císařem Theodosiem a obnoveny díky francouzskému baronovi Pierru de Coubertinovi [pjéru de kuberténovi] v roce 1896. **První novodobé olympijské hry** se konaly v Athénách.

Evropské národy také vděčí Řekům za své písmo. Původně fénické písmo převzali a upravili Řekové.

Divadlo

Divadlo se zrodilo v Řecku a také zde dosáhlo ve své antické podobě dokonalosti. Vyvinulo se ze zpěvů a tanců, které byly součástí náboženských svátků

slavených na počest boha **Dionýsa**. V divadlech mohli vystupovat **pouze muži**, a tak hráli i ženské role. Protože divadelním hrám přihlíželo někdy i víc než deset tisíc lidí, hráli herci v **maskách** (→ Obr. 6) **a nosili boty na vysokých podrážkách**, aby je bylo dobře vidět i v posledních řadách. Některá představení trvala až osm hodin. Za chudé platil vstupné na představení stát.

Divadelní hry (dramata) byly dvojího druhu – tragédie a komedie. Tragédie byly vážné hry, jejichž

námětem byly řecké báje a mýty nebo vážná životní témata. Protože však v dramatech vystupovalo většinou více postav, než bylo herců, museli herci hrát v představení několik rolí. Herec tak v průběhu představení střídal masky. Komédie byly **veselohry**, které se vysmívaly například politikům nebo významným osobám. Proto jejich autoři někdy čelili hrozbám, nebo dokonce žalobám za pomluvu a urážku.

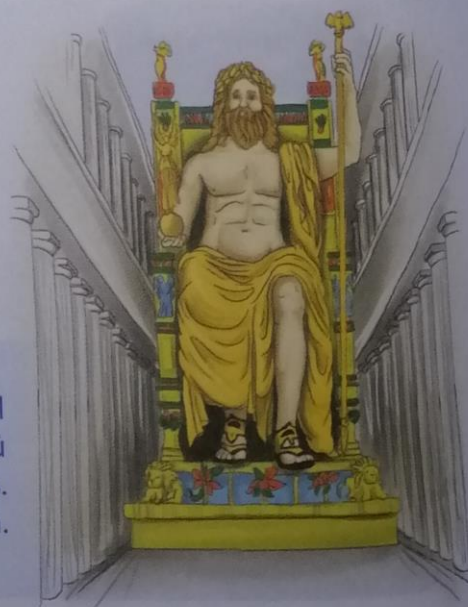
Řecká divadla byla stavěna pod **širým nebem**, většinou ve svahu. (→ Obr. 7) **Hlediště** bylo **půlkruhové** a do divadel se vešlo až 18 000 diváků. Jevišťe bylo tvořeno kamennou budovou, na kterou se upevňovala opona a kulisy. Nezastřešené divadlo, kde se hrály divadelní hry, nazýváme **amfiteátr**, zastřešené divadlo, kde se hrála hudební a taneční představení, se nazývala odeion.

Všeřecké hry

Řekové rozvíjeli ideál **kalokagathie** – soulad duševního a tělesného rozvoje, **harmonický rozvoj těla i ducha**. Stejně jako divadlo byly i hry součástí náboženských

slavnosti. **Soutěžilo se jak v uměleckých disciplínách, tak ve sportovních.** Všechna řecká města pořádala takovéto náboženské slavnosti, některé však měly význam pro celé Řecko – byly to hry v Delfách, Athénách a především v Olympii.

Tato socha stála v chrámu, který byl centrem Olympie. Byla vysoká 13 metrů a jejím autorem byl sochař **Feidiás**. Patří k sedmi divům starověkého světa. Do dnešní doby se nedochovala.

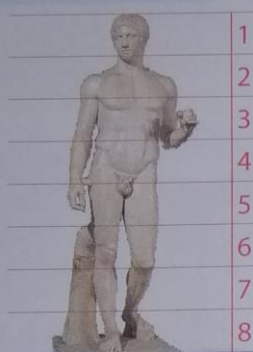
93

Obr. 15 – Kúros a koré. V archaickém období byly v oblibě mramorové sochy představující nahého muže (kúros) a sochy dívek (koré) oblečených ve splývavých šatech.

Obr. 16 – Diskobolos
Mladík stojící v hlubokém předklonu se chystá k hodu diskem. Autorem byl sochař Myrón. Dílo se zachovalo pouze v kopiích.

Obr. 17 – Doryforos
Mladík nesoucí kopí je dílem sochaře Polykleita. Tato socha zobrazuje ideální proporce těla, kdy hlava je k tělu v poměru 1:7.

Obr. 18
– Afrodité z Knidu
Starověký římský autor Plinius označil toto dílo sochaře Praxitele za „nejkrásnější sochu světa“.

Obr. 19
– Venuše Mélská
Socha, pravděpodobně znázorňující Afroditu, byla objevena na ostrově Mélu.

Obr. 20
– Niké Samothrácká
Tato 2,5 metru vysoká socha bohyně vítězství byla objevena u ostrova Samothráky.

Mnoho dnes běžně používaných slov pochází z řečtiny. Kromě těch, s nimiž jste se setkali v textu, jsou to například:

astronomie – astron (hvězda), nomos (zákon), **barbar** – barbaros (příslušník národa mluvícího jinou řečí), **biologie** – bios (život), logia (věda), **botanika** – botané (rostlina), **fobie** – Fobos (syn boha války Area, doprovázel svého otce a zosobňoval hrůzu), **geografie** – gé (země), grafó (píši), **geometrie** – gé (země), metrón (míra, měření), **matematika** – mathéma (vědění, poznání), **organismus** – órganon (stroj, nástroj), **orchestr** – orchéstra (půlkruhový prostor mezi jevištěm a hledištěm, kde v řeckém divadle vystupoval sbor), **pedagog** – paidós (dítě), agó (vedu), **talent** – talanton (rovnováha, přesná míra nebo váha)

- Vysvětlí, co tato slova znamenají.
- Používají se tato slova ve stejném významu, jaký měla ve starověkém Řecku?

Sochařství

Archaické a klasické období

Nejstarší řecké sochy z archaického období, které většinou znázorňují poměrně strnule stojící chlapce nebo dívky, jsou pravděpodobně inspirovány egyptským uměním. Postupem doby však řecké sochařství dosáhlo téměř dokonalosti a **díla klasického období jsou často označována za nepřekročitelný vrchol sochařského umění.** Sochy byly vytvářeny z mramoru nebo z bronzu a bývaly barvené, takže působily ještě živějším dojmem. Stály buď samostatně, nebo také jako součást výzdoby chrámů. Námětem soch byly výjevy z mytologie, ze sportu, z boje, ale i z každodenního života. K nejproslulejším sochařům patřili **Feidiás** (→ s. 85 Obr. 29), **Polykleitos**, **Praxiteles** a **Myrón**.

Helénismus

V helénismu se podoba soch poněkud mění, sochaři se snaží zachytit i horší stránky života, jako je bolest a utrpení. Helénistické sochy tak vyjadřují i pohyb a napětí. (→ Obr. 21; s. 76 Obr. 7) V helénismu se také poprvé objevují sochy dětí. Většina řeckých soch se však nedochovala v originálech, ale v podobě pozdějších **kopíí z doby Římské říše.**

Obr. 21

– Oltář z Pergamu
Skupina zachycená na tomto oltáři z období helénismu zobrazuje souboj bohů s giganty. Na rozdíl od děl klasického období, která jsou typická zobrazením harmonie, zde vidíme boj, který propukl se strašlivou zuřivostí. Postavy jsou v pohybu, část jich je sražena na kolena, některé postavy jako by se přesouvaly na schodiště oltáře. Právě tato dramatická je pro umění helénismu typická.

Architektura

Typy staveb, sloupy

Ke skvostům řecké architektury patří především **veřejné stavby** (→ Obr. 22), jako byly úřední budovy, chrámy, lázně, tržnice. Zcela novým typem staveb byla divadla a sportovní stadiony. Většina veřejných budov byla stavěna z **kamene**, nejčastěji z mramoru. Stavby nebyly bílé či šedé, jak je známe dnes, ale **barevné**. Barevná vyzdoba však během staletí kvůli povětrnostním vlivům zmizela. Typickým stavebním prvkem byly sloupy. Někdy měly sloupy podobu ženských postav, ty pak označujeme jako **karyatidy**. (→ Obr. 25)

Obr. 23 – Sloupy byly sestaveny z jednotlivých částí (bubnů), jak je vidět na prvním sloupu zleva. Zleva doprava:

dórský sloup – nejstarší typ sloupu s jednoduchou hlavicí bez patky.

Vznikl asi v 7. století př. n. l.

iónský sloup – mladší typ sloupu s patkou a hlavicí ve tvaru voluty.

Vznikl na počátku 6. století př. n. l.

korintský sloup – nejmladší typ sloupu s patkou a hlavicí zdobenou akantovými listy. Vznikl asi na počátku 4. století př. n. l.

Svatyně a chrámy

K nejznámějším stavbám řecké architektury patří **svatyně** (postaveny na místě, kde se lidem zjeví bohové) a **chrámy** (vybudovány tam, kde se člověk rozhodl dané místo zasvětit bohům). Nejstarší chrámy byly jednoduché stavby, někdy jen dřevěné nebo z nepálených cihel. Tyto materiály později nahradil kámen. Řecké chrámy byly obdélníkové budovy obklopené sloupy (→ Obr. 23) a byly orientovány podle osy východ-západ. **Uvnitř chrámu stála socha boha**, jemuž byl chrám zasvěcen. Venku před chrámem stával **oltář** a zde se také konaly náboženské obřady. Každému chrámu a každému božstvu se pravidelně přinášely oběti podle podrobného kalendáře a tyto náboženské svátky byly v životě Řeků – v čase plynoucím bez víkendů – význačnými událostmi.

Snaha

o harmonii

Řecké veřejné stavby neměly ohromovat svou velikostí, jak tomu bylo například u staveb egyptských, ale pohled na ně měl vzbuzovat dojem harmonie, pocit krásy a souladu. I proto se těmito stavbami inspirovali stavitelé i v pozdějších dobách.

Obr. 26 – Řecké chrámy

Kromě proslulého Parthenonu, chrámu bohyně Athény na Akropoli (→ s. 85 Obr. 28), patří k nejznámějším Poseidonův chrám na myse Súnion, Heřin chrám v Paestu, chrám Athény Niké na athénské Akropoli či chrám Dia Olympského v Athénách.

Obr. 22 – Stoa

Jednou z veřejných staveb byla **stoa**, kryté sloupopřadí kolem náměstí. Původně sloužilo k ochraně proti slunci a dešti, později jako místo procházek a obchodování.

akant = bodlákovitá rostlina

Obr. 24 – Průčelí řeckého chrámu

Na základní podstavě chrámu bylo několik stupňů (1), na nichž stály **sloupy v jedné nebo v několika řadách** (2). Ty nesly příčné **kladi** složené z architrávu (3) a ozdobného vlysu (4) a **trojúhelníkový štít** (tympanon), který měl často sochařskou výzdobu (5).

Obr. 25 – Karyatidy

Nejznámější **karyatidy** se nacházejí na athénské Akropoli a jsou součástí chrámu zvaného Erechtheion (→ s. 85 Obr. 28)

O řeckých jménech

Mnoho dnes používaných jmen má svůj původ v řečtině, například:

Barbora – cizinka, barbarka; **Helena** – světlo, pochodeň; **Kateřina** – mravná, čistá; **Monika** – osamělá, jediná; **Nikola** – vítězka nad lidem; **Ondřej** – statný, odvážný; **Petr** – silný, skálopevný; **Tereza** – pocházející z ostrova Théry, ochránkyně

- Zjistěte, jaký původ má vaše křestní jméno a co původně znamenalo.

Muži a ženy v Řecku

Hlavou rodiny byl muž, ženy se nemohly účastnit politického života a nemohly ani vlastnit majetek. Majetek dědili pouze synové, ženy dostávaly jen věno, když se vdávaly. Po svatbě ale i toto věno spravovali jejich muži. Jen ve Spartě bylo postavení žen svobodnější.

Obr. 28 – Ženský a mužský oděv

Život ve starém Řecku

Bydlení

Obydlí Řeků žijících na venkově a ve městě se lišilo. Venkovské domy byly stavěny ze **směsi hlíny a slámy**, městské domy byly stavěny z **nepálených cihel** (→ Obr. 27). V průběhu dne se v domech muži většinou nezdržovali, brzy ráno odcházeli za svou prací a nebo trávili čas na veřejných místech, která byla mnohem výstavnější. Ženy se zdržovaly doma, vycházet ven mohly jen v doprovodu mužů nebo služebnic.

Obr. 27 – Průřez řeckým domem

Domy se stavěly **kolem dvora**, ze kterého vedly dveře do jednotlivých místností. Dům byl rozdělen na **mužskou a ženskou část**. Do ženské části směl kromě žen a dětí vstoupit pouze pán domu. Na dvoře stál oltář a prostranství bylo obopoueno sloupy a zahradkou. Domy se stavěly přízemní nebo jednopatrové. V přízemí se nacházelo nejlepší vybavení domácnosti, protože zde se scházela rodina a přijímali se zde hosté.

Jídlo

Řekové byli v jídle známi svou střídmostí. Jedli třikrát denně, nejdůležitějším jídlem byla večeře. Jídelníček se skládal z **placke z ječné nebo pšeničné mouky a kaše** z obilí, bobů nebo čočky. K plackám přikusovali olivy, fíky nebo cibuli. K večeři si dopřávali také zeleninu a ryby, bohatší Řekové pak také vepřovou nebo skopovou pečení a drůbež. Bohatí Řekové často pořádali **hostiny zvané sympósion**. Na hostinách se pilo zředěné víno. O zábavu se starali hudebníci, zpěváci a akrobaté.

Oděv

Řecké oděvy byly velmi jednoduché a v Řecku vlastně ani neexistovalo řemeslo krejčího. Muži i ženy nosili **pruh látky ovitý kolem těla** a sepnutý na ramenou. Nejběžnějším šatem byl **chitón**, zhotovený z jednoho nebo dvou kusů látky, stažený páskem. (→ Obr. 28) V chladu se nosil přes chitón ještě plášť. Řekové chodili buď bosí, nebo nosili **kožené řemíkové sandály**.

Dodržuje se ještě dnes pravidlo pro zobrazování lidského těla, jak ho stanovil Polykleitos?

Které významné stavby ve světě a u nás jsou inspirovány řeckými stavbami (například mají sloupy, trojúhelníkový štít)?

Co se dnes označuje jako sympósium?

P. Augusta, J. Honzák

– Jak se žilo ve starověku

J. Halada – Osudy moudrých

J. Lee – Řecká mytologie pro začátečníky

V. Olivová – Sport a hry ve starověkém světě

E. Petiška – Staré řecké báje a pověsti

Řecké umění se stalo vzorem pro celou Evropu. Řekové vynikali ve stavitelství, sochařství a malířství. Řecké chrámy byly stavěny z kamene a jejich typickým znakem byly sloupy. Řecké sochařství je považováno za nejdokonalejší v celém starověku. Známé byly také řecké malované nádoby.

1. Jak byly zdobeny řecké nádoby? Co bylo námětem jejich výzdoby?
2. Které řecké sochaře a jejich díla znáš?
3. Co je typické pro řecké chrámy a svatyně?
4. Popiš, jaký je rozdíl mezi dórským, iónským a korintským sloupem?
5. Jak vypadaly řecké domy na venkově a jak ve městě?
6. Co jedli Řekové?
7. Jak se oblékali Řekové?

